

**Yksityisten keskusarkistojen lausunto sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 135/2021 vp)**

Yksityiset Keskusarkistot ry edustaa yhdeksää yksityistä valtionapuarkistoa, joiden rahoitus on pohjautunut rahapelituottoihin. Yksityisten arkistojen valtionapulain mukaan (2006/1006, 7 §) *”Pysyväisluonteinen valtionavustus voi olla enintään 80 prosenttia arkiston hyväksyttävistä menoista, joihin sisältyvät **riittävät henkilöstö-, kiinteistö- ja toimintamenot.**”*

Asiakirjallista kulttuuriperintöä säilyttävinä ja tutkimuskäyttöön tarjoavina organisaatioina yksityisten valtionapuarkistojen toiminnan ehdottomana perusedellytyksenä on rahoituspohjan vakaus ja ennustettavuus. Arkistot ovat kiinteä osa tieteen infrastruktuuria ja siten keskeinen osa kulttuurin- ja historian tutkimuksen kenttää.

Muistiorganisaatioiden rooli sukupolvet ylittävänä tiedonvälittäjinä ja asiakirja-aineiston säilyttäjinä asettaa yksityisille valtionapuarkistoille tiukat reunaehdot sekä rahoituksen että toiminnan osalta. Yksityisten arkistojen perustoimintojen ylläpitäminen edellyttää sekä riittäviä toimitiloja että henkilöstöresursseja. Nämä kaksi kokonaisuutta muodostavat pääosan yksityisten keskusarkistojen vuosittaisista menoista.

Muistiorganisaatioiden toiminta-ajatuksen ytimessä on pysyvyys. Tämän toiminta-ajatuksen kannalta rahoituksen sitominen rahapelitoiminnan tuottojen vuosittaisiin vaihteluihin on suuressa ristiriidassa arkistojen perustoiminta-ajatuksen kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja valtiovarainministeriö asettivat 11.11.2020 työryhmän selvittämään rahapelitoiminnan tuoton alentumisen vaikutuksiin varautumista. Yksityiset Keskusarkistot ry kannattaa työryhmän ehdotusta kokonaisuudistuksesta, jossa rahapelituotot ohjattaisiin valtion yleiskatteellisiksi tuloiksi ja nykyiset edunsaajat siirretäisiin budjetin kehysmenettelyn piiriin.

Muistiorganisaatioiden toimintaedellytysten kannalta on ensiarvoisen tärkeää löytää rahoitusmalli, joka turvaa edunsaajille ennustettavan, vakaan, edunsaajien autonomian turvaavan ja riittävän rahoituksen.